

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1920 kl. 4 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion
om ändring av § 52 riksdagsordningen.*

Närvarande: Herrar Larsson i Västerås, Clason, Strömberg*), Schlyter*), Hellberg, Thulin, Ljunggren, von Geijer, Modig, H. G. Andersson*), Magnusson i Tumhult*), Janson i Kungsör, Hallén, Jansson i Edsbäcken, Henrikson, Hansson i Gårda, Leander, Vennerström*) och Persson i Fritorp.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en i första kammaren väckt motion, nr 210, hemställer herr *Lindhagen*,

»att riksdagen till vilande i grundlagsordning måtte besluta sådan ändring i 52 § av riksdagsordningen, att *dels* mellersta satsen i denna paragraf får allenast följande lydelse: 'Ej må någon vara berättigad att tala utom protokollet', och *dels* att till paragrafen lägges följande nya stycke:

'En var yttrar sig i den ordning han därtill anmält sig och bliver uppropad; dock att varje anmäld talare, som ej förut yttrat sig, uppropas före den, som tidigare haft ordet, och den, som andra gången begärt ordet, före den, som skall yttra sig för tredje gången o. s. v.'»

Ett bifall till detta förslag skulle, såsom motionären framhåller, även föranleda vissa ändringar i kamrarnas arbetsordningar.

Beträffande motiveringen till förslaget får utskottet hänvisa till motionen.

Den i förevarande motion antydda tanken, att genom vissa förändringar i kamrarnas och utskottens diskussionssystem en begränsning av debatterna skulle kunna ernås, utan att talerätten inom riksdagen beskures, anser utskottet beaktansvärd. I främmande länder har man, såsom av den utskottets utlåtande bifogade redogörelsen framgår, i många fall genom vissa bestämmelser sökt tillgodose såväl behovet av be-

*Utskottets
yttrande.*

gränsning av debatterna som önskan att under desamma skiftande uppfattningar i möjligaste mån skola komma till sin rätt. Utskottet, som alltså anser den i motionen berörda frågan vara av icke ringa betydelse, anser sig emellertid ej kunna tillstyrka det förslag, som i motionärens hemställan framlägges. Utskottet känner sig nämligen ej övertygat om, att ett bifall till förslaget skulle leda till en begränsning av diskussionerna inom kamrar och utskott. Ett införande av den föreslagna bestämmelsen skulle därjämte minska möjligheten för uppträdande talare att genom repliker besvara mot deras huvudanföranden riktade invändningar, och denna replikrätt är enligt utskottets mening av betydelse för en frågas klara och allsidiga belysning under en parlamentarisk debatt.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 april 1920.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservation:

av herr *Leander*.

Bilaga.

Efterföljande redogörelse för de viktigaste bestämmelserna rörande debattformens reglering i vissa utländska riksförsamlingar avser att giva en bild av olika medel att tillgodose de viktigaste synpunkterna vid en dylik reglering: önskan att på rimligt sätt begränsa diskussionens längd och strävan att genom vissa bestämmelser garantera, att skiftande meningar skola komma till sin rätt och överhuvud debatten giva en så klar bild som möjligt av det behandlade spörsmålet.

England. I det engelska underhuset har såsom regel varje talare blott rätt att i varje fråga yttra sig en gång. Denna regel är emellertid till sin betydelse i hög grad inskränkt därigenom, att huset vid behandlingen av så gott som alla frågor först konstituerar sig såsom »Committee of the whole house», varvid varje medlem har fri talerätt. Ordet begäres genom att vederbörande reser sig från sin plats. Då talmannen vid uppropandet av talarna i praxis har rätt att själv bestämma ordningsföljden, ger han i allmänhet främst ordet åt partiledarna och söker för övrigt fördela talerätten så att talare för och emot ett förslag omväxla. Följden härav har blivit de för de engelska debatterna karaktäristiska oratoriska duellerna mellan regeringssidans och oppositionens främste män; mindre framstående talare däremot uppmärksammas ofta icke av talmannen och erhålla alltså ej det begärda ordet. Det kan även nämnas, att i underhuset, liksom i vissa andra representationer, möjlighet finnes att få med ett kort beriktigande avbryta ett större anförande.

Frankrike. Ordet erhålles i båda kamrarna i regel i den ordning det begärts. Dock hava ministrarna, regeringens kommissarier och utskottens rapportörer rätt att omedelbart erhålla ordet, utan avseende på den ordning, i vilken de begärt detsamma; därjämte bör ordföranden tillse, att talare för och emot ett framställt förslag om möjligt omväxla. I *senaten* finnes dessutom den särskilda regeln, att en talare i regel icke får yttra sig mer än två gånger i varje fråga utan kammarens samtycke.

Italien. Ordet erhålles i regel i den ordning, det begärts. I *senaten* finnes regeln, att samma talare i allmänhet ej får yttra sig mer än två gånger i varje fråga och att talare för och emot om möjligt böra omväxla.

Belgien. Ordet erhålles i regel i den ordning, det begärts. Dock gäller såsom allmän regel, att talare för och emot böra omväxla och att

ingen talare får ordet mer än två gånger i varje fråga utan kammarens samtycke. I *senaten* hava förslagsställare och utskottsrapportörer över ett förslag, i representanternas kammare ministrar och utskottsrapportörer företräde.

Holland. Regeln, att ordet erhålles i den ordning det begärts, lider blott inskränkning så till vida, som talare, vilka önska yttra sig rörande s. k. personliga fakta och vissa andra frågor, hava företräde. Ingen får tala mer än två gånger i samma fråga utan respektive kammares samtycke.

Förenta staterna. I *senaten* får ingen yttra sig mer än två gånger i samma fråga utan husets samtycke. I *representanternas hus* får ingen tala mer än en gång och under en timmes tid utan husets samtycke, dock att förslagsställare och utskottsreferenter hava viss företrädesrätt. Då man i båda kamrarna begär ordet genom att resa sig, hava talmännen beträffande ordets utdelande viss diskretionär makt.

Schweiz. Här har i varje fråga den talare, som icke förut begärt ordet, företräde framför dem, som redan en gång yttrat sig. Denna regel suppleras, vad *nationalrådet* beträffar, av stadgandet, att medlemmar av förbundsrådet och utskottsledamöter hava särskilt företräde och att ingen ledamot får yttra sig mer än två gånger utan kammarens tillstånd.

Danmark. I båda tingen gäller regeln, att ordet erhålles, allteftersom det begäres. Undantag härifrån äger rum, efter talmannens prövning, med hänsyn till ministrarna och ordförandena i de olika parti-grupperna, för att låta talare för och emot omväxla samt för att giva medlem tillfälle till korta beriktiganden eller personliga upplysningar.

Norge. I stortinget gäller den vanliga ordningsföljden, dock att ministrar, förslagsställare, utskottsledamöter och partiledare hava visst företräde. Som regel får ingen yttra sig mer än två gånger i varje specialdebatt.